

Andet Afsnit.

Universitetets, Kommunitetets og den polytekniske Læreanstalts økonomiske Anliggender.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Universitetets Almanakprivilegium.

I Anledning af en af Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet under 19de November 1900 indsendt Skrivelse af 9de s. M. fra Almanakkomiteen angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt en Erindringsliste med paahæftet Datoviser burde være fritaget for den sædvanlige Afgift til Universitetet af 4 Øre pr. Exemplar, meddelte Ministeriet under 10de Januar 1901 Konsistorium, at det med dette maatte være enigt i, »at den omhandlede Afgiftsfrihed ikke kan indrømmes«.

Almanakkomiteen bemærkede i sin fornævnte Skrivelse følgende: I en under 11te Januar 1861 til Komiteen rettet Skrivelse havde Ministeriet i Anledning af en Forespørgsel fra Boghandler N. N. om gratis Uddeling af Adressekort med Dagviser udtalt, at Ministeriet med Komiteen til Udgivelse og Forhandling af Almanakken og med Konsistorium maatte være aldeles enigt i, at det burde tilkjendegives vedkommende Boghandlere og Litografer, der hidtil havde uddelt Adressekort som de omspurgte, at disses Udgivelse var stridende imod Universitetets udelukkende Privilegium paa Udgivelsen af Almanakker, samt at Universitetet, saafremt lignende Dagfortegnelser for Fremtiden bleve trykte eller udgivne uden forud dertil erhvervet Tilladelse, som kunde forventes meddelt paa samme Vilkaar, som Tilladelse til Aftryk af den lille Kontorkalender, da vilde lade Bestemmelserne i Plakat af 5te August 1831 derpaa bringe til Anvendelse.

Efter at Universitetskvæsturen i 1899 havde bragt i Erfaring, at Bogtrykker N. N. uden Universitetets Tilladelse havde ladet uddele en Erindringsliste med paahæftet Datoviser for 1899, blev han i Overensstemmelse med Ministeriets fornævnte Resolution gjort opmærksom paa, at der vilde være at erlægge Afgift til Universitetet af den paagældende Datoviser.

Med Ministeriets Skrivelse af 1ste September 1900 havde undertegnede Komité nu til Erklæring modtaget det tilbagefølgende Andragende med Bi-

lag, hvori nævnte Bogtrykker N. N. havde anholdt om, at hans Erindringsliste med paahæftet Datoviser for 1901 maatte være afgiftsfri. Denne Datoviser var kun deri forskjellig fra den i Ministeriets Resolution af 11te Januar 1861 omhandlede Dagviser, at Festdagene (Paaskedage, Pintsedage o. s. v.) ikke vare betegnede i den foreliggende Datoviser, som af Helligdage kun udviste Søndagenes Indtræden. Denne ophørte imidlertid ikke at være en Kalender, om den end ikke indeholdt alle de Oplysninger, som helst maatte findes i en saadan, og den foranførte Resolution fra Ministeriet syntes derfor ogsaa at maatte finde Anvendelse i det her foreliggende Tilfælde. Af Andrageren var paaberaabt den Omstændighed, at de i den vedlagte Bekjendtgjørelse af 23de December 1899 i Henhold til Ministeriets Resolutioner af 28de Marts 1874 og 18de December 1899 nævnte Afgifter, som Ministeriet havde fastsat for de med Universitetets Tilladelse af Private udgivne Almanakker og Kalender, ikke indbefattede nogen Afgift, der ligefrem kunde finde Anvendelse paa den foreliggende Datoviser, idet Bekjendtgjørelsen ikkun nævnde »en Dagfortegnelse med Angivelse af Helligdagene«, medens i det her foreliggende Tilfælde nogle Helligdage, nemlig Festdagene, savnedes. Denne Omstændighed vilde dog i hvert Tilfælde ikkun kunne medføre, at Afgiften særligt blev bestemt for det foreliggende, i Bekjendtgjørelsen ikke forudsatte Tilfælde af Indgreb i Universitetets Almanakprivilegium, men denne særligt bestemte Afgift maatte da synes at burde fastsættes til den sædvanlige Afgift, 4 Øre pr. Expl., af Dagfortegnelser.

Iøvrigt skulde Komiteen i Henseende til det af Andrageren anførte bemærke følgende. Under 27de August 1831 havde Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler resolveret, at Skrifter af videnskabeligt eller æsthetisk Indhold, som vel indeholdt en Almanak, men hvilken ifølge Skriftets Natur maatte anses som den uvæsentlige Del af Skriftets Indhold, undtoges fra det almindelige Forbud mod andre Almanakker end dem, der udgives af Kjøbenhavns Universitet. Til Støtte for Andragendet var først anført, at ved Andragerens Erindringsliste med paahæftede Datoviser var sidstnævnte kun en mindre væsentlig Del af selve Erindringslisten. I det foreliggende Tilfælde vilde den fornævnte Resolution dog ikke kunne komme til Anvendelse, thi den *paahæftede* Datoviser var ikke en Del af Erindringslisten, hvorimod Datoviseren her uden Beskadigelse af Erindringslisten kunde løses fra denne og sælges for sig, og, selv om Datoviseren her kunde anerkjendes at være en Del af Erindringslisten, vilde dennes Indhold dog ikke være af en saadan Beskaffenhed som den, der omhandlede i Resolutionen. Naar Andrageren dernæst fremhævede, at ikke alene Erindringslisten, men ogsaa selve Datoviseren agtedes forsynede med Avertissementer, maatte Komiteen bemærke, at den netop ansaa Avertissementer for betænkelige Tilføjelser til Almanakker og Kalendere, eftersom der ingen Grænse var for Upaalideligheden af de Suggestioner, som Avertissementer kunde indeholde, og at Komiteen derfor maatte anse det for ønskeligt, at Nødvendigheden for at indhente Universitetets Tilladelse til og Stempling af Almanakker med Avertissementer fastholdtes. Kun saaledes kunde Universitetet have Indseende med, hvilke Avertissementer der blev optagne i Almanakker og

Kalendere. Universitetet havde udelukkende Privilegium paa at forsyne Landet med Almanakker, og igjennem enhver Udgivelse af Almanakker ved Andre end Universitetet maatte det antages, at der tilføjedes Universitetet et økonomisk Tab uden Hensyn til, hvorledes den paagjældende Almanak var bleven tilvejebragt. Det af Andrageren anførte, om at Udarbejdelsen af Datoviseren kunde foretages af enhver uden nogen som helst Hjælp eller Oplysning fra Almanak, Kalender etc., maatte derfor formentlig være uden Betydning. Sluttelig anførte Andrageren, at Ugeblade, Tidsskrifter etc. ofte optog lignende simple Datovisere uden Afgift. Saavidt Komiteen bekjendt, var der ikke uden Afgift blevet givet en saadan Tilladelse af Universitetet, og den Omstændighed, at der mulig i Skrifter som de nævnte uden Tilladelse var blevet optaget en Datoviser i Omfang og Form svarende til den af Andrageren tilsigtede, kunde ikke her, hvor en saadan Fremgangsmaade var bleven Universitetet bekjendt, medføre en Tilladelse for Andrageren til uden Afgift at paahæfte den Erindringsliste, han agtede at udgive, en Datoviser. Angaaende det Ministeriet her forebragte Spørgsmaal maatte Komiteen endnu bemærke, at der i den lange Aarrække siden 1861 ideligt var opkrævet en Afgift af Dagfortegnelser, for en Del Dagfortegnelser uden Opgivelse af Festedage eller dog indførte Dagfortegnelser med Opgivelse af andre Landes Festedage, som her ikke havde Betydning, og at det derfor var et Spørgsmaal af stor Interesse i økonomisk Henseende, hvorom det her drejede sig. Exempelvis kunde det her anføres, at der idag var afhentet i Kvæsturen over 8000 indenlandske Dagfortegnelser, uden Angivelse af Festedage, i stemplet Stand, og at dette Tal i denne Tid ikke var paa-faldende stort. Komiteen indstillede, at det blev tilkjendegivet Bogtrykker N. N., at det af ham indgivne Andragende om uden den sædvanlige Afgift til Universitetet af 4 Øre pr. Expl. at maatte paahæfte den Erindringsliste, han agtede at udgive for Aaret 1901, en Datoviser uden Angivelse af Festedage, men med paatrykte Avertissementer, ikke kunde bevilges.

— Ved Skrivelse af 10de Januar 1901 meddelte Ministeriet Konsistorium — i Anledning af en af Konsistorium under 17de Oktober 1900 indsendt Skrivelse fra Almanakkomiteen angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt en Benyttelse af Universitetets Almanak saaledes, at der indskydes Text, bestaaende af underholdende Læsning eller Avertissementer, imellem Bladene i denne, vilde kunne tillades, — at Ministeriet med Konsistorium maatte være enigt i, »at den omhandlede Benyttelse af den paa Universitetets Forlag udkommende Almanak ikke kan bevilges«.

Almanakkomiteen havde i Skrivelse af 5te Oktober 1900 bemærket følgende: I Anledning af »Klager over, at Universitetet havde nægtet at give Samtykke til eller sin Godkjendelse af Udgivelsen af Almanakker«, havde Kirke- og Undervisningsministeren (Scavenius) ifølge en Bemærkning af Folkethingets Finansudvalgs Ordfører (Holstein) i Folkethingstidende f. 1889—90 Sp. 3696—97 i et Samraad med det over Finanslovforslaget for 1890—91 nedsatte Folkethingsudvalg udtalt, »at Almanakker, der havde politisk Karakter, vilde Universitetet ikke godkjende, hvorimod det ellers sanktionerede Udgivelsen af Almanakker, der have en neutral Karakter«. Ved den derpaa følgende Forhandling i Folkethinget udtalte Finansudvalgets Ordfører: »Nu

er det fra Udvalgets Side erkjendt, at ved den Maade, hvorpaa Almanakkerne nu forsynes med Universitetets Godkjendelse, paadrages der Universitetet et Slags Ansvar for Almanakkens Indhold; det kan ikke nægtes. Man har da ment at kunne komme over det ved at opfordre Ministeren til at sørge for, at denne Anerkjendelse fra Universitetets Side for Fremtiden blev givet paa en saadan Maade, at Universitetet derigjennem ikke paatog sig noget Ansvar, men dog opnaaede det, som i Realiteten er Hovedsagen, nemlig Afgiften. Det kunde ske paa den Maade, at Almanakken i Stedet for at betegnes som »tilladt af Universitetet« blot blev forsynet med Universitetets Stempel; thi derved vilde den Vanskelighed være borte, der følger med den nuværende Form, og Afgiftens Erlæggelse alligevel kunne kontrolleres, jfr. det ovenfor anførte Sted i Folkethingstid. 1889—90. Ministeren lovede at tage Spørgsmaalet under Overvejelse og at forhandle med Konsistorium om det.

Denne Forhandling havde til Følge, at Udøvelsen af Universitetets Almanakprivilegium atter blev Gjenstand for et Samraad mellem Ministeren (Goos) og det over Finanslovforslaget for 1892—93 nedsatte Folkethingsudvalg. Næst at bemærke, at Udvalgets Flertal forrige Gang var af den Mening, at Universitetet skulde forandre sit Stempel, der nu hedder »Tilladt af Universitetet«, til »Afgift betalt til Universitetet«, men at Forholdet nu stillede sig noget anderledes for Flertallet, udtalte Ordføreren (Tutein), at Ministeren havde oplyst for Udvalget, at der efter hans Anskuelse — i Modsætning til, hvad den tidligere Kultusminister udtalte — ikke var noget som helst til Hinder for, at et hvilket som helst Skrift, for hvilket naturligvis Udgiver eller Forfatter havde Ansvar, kunde indbindes sammen med Universitetets Almanak og at Flertallet som Følge heraf havde »opgivet sin tidligere Stilling i denne Sag og mener, at man kan være tilfreds med den Indrømmelse, der er gjort, nemlig, at enhver, der udgiver en Bog — for hvilken han naturligvis bærer Ansvar — kan indbinde denne sammen med Universitetets Almanak«, jfr. Rigsdagstid. 1891—92 Sp. 2173—74. Ministerens Udtalelser, som findes Sp. 2186—87 og 2213—15, gik nemlig ud paa, »at her er der jo slet ikke Spørgsmaal om Forbud eller om nye Regler, men kun om en Anvendelse af den Regel fra 1832, hvorpaa det hele hviler. Spørgsmaalet er, om dette Tilfælde falder ind under Ordlyden eller ikke falder ind under Ordlyden, og om den altsaa i givet Tilfælde af Domstolene vil blive betragtet som faldende ind under Ordlyden. Det, som jeg har udtalt, og som Udvalgets Flertal fremhæver, er, at efter min Mening falder det ikke ind under Ordlyden, og vilde altsaa ikke kunne rammes«. De saaledes i Rigdagssamlingen 1891—92 førte Forhandlinger vilde kunne forstaas som en Aftale mellem Regering og Rigsdag, at enhver, der udgiver en Bog — for hvilken han naturligvis bærer Ansvar — kunde indbinde den sammen med Universitetets Almanak.

For saa vidt der i de vedlagte 2 Andragender anholdtes om Tilladelse til at benytte Universitetets Almanak paa den Maade, at der indskydes Text mellem Bladene i denne, tilmed saaledes, at et fælles Omslag betegner det saaledes sammensatte Skrift som henholdsvis »Almanak for (Aarstallet)« og »Kalender for (Aarstallet)«, maatte det formentlig siges, at der ved denne

Benyttelse af den paa Universitetets Forlag udkomne Almanak vilde kunne fremkomme en Opfattelse af Universitetet som godkjendende det saaledes i dettes Almanak indoptagne Indhold. Der syntes derfor her at foreligge et helt andet Tilfælde end det, der var Gjenstand for Forhandlinger i Rigsdagssamlingen 1891—92, og den søgte Tilladelse syntes derfor at burde nægtes, hvad enten den indpassede Text var underholdende Læsning eller Avertissementer.

Da undertegnede Kvæstor i forrige Aar erfarede, at en saadan Benyttelse af Universitetets Almanak som den her omspurgte havde været Skik og Brug, paa sine Steder endog i længere Tid, lod han ved Salget af Almanakker paa Universitetets Forlag en Meddelelse udgaa om, at der vilde være at indgive et Andragende om Tilladelse til en saadan Benyttelse, idet han paa dertil given Anledning overfor de her omspurgte Almanakudgivere tilføjede, at han ikke vilde kunne anbefale en Tilladelse til imellem Almanakkens Blade at indhæfte nogen Text. Saaledes som de foreliggende Andragender nu vare fremkomne, var det altsaa efter et udtrykkeligt givet Varsel om, at deres Bevilgelse vilde kunne møde Hindring.

Da der i Forholdet overfor Rigsdagen kunde være en Interesse for Ministeriet i Afgjørelsen af den her forebragte Sag, skulde Komiteen i Hensyn til, hvad foran var anført, foreslaa indstillet en Tilkjendegivelse til Andragerne om, at den af dem ansøgte Tilladelse til at benytte den paa Universitetets Forlag udkomne Almanak paa den Maade, at der blev indskudt Text mellem Bladene i denne, ikke kunde bevilges, hvad enten den indpassede Text var underholdende Læsning eller Avertissementer. Under Hensyn til, et lignende Spørgsmaal ogsaa fra andre Sider vare fremkomne eller kunde ventes at fremkomme, tilraadede Komiteen at rette Spørgsmaal til Ministeriet om, hvorvidt der, forudsat at Ministeriet maatte kunne bifalde den ovenanførte Indstilling, fra dettes Side maatte være noget at erindre imod, at Konsistorium paa samme Maade traf Afgjørelse af tilsvarende Andragender.

— Efter Almanakkomiteens og Konsistoriums Indstillinger bifaldt Ministeriet under 17de November 1900, at der meddeltes Boghandler Emil Hansen af Frederiksberg Tilladelse til at optage Universitetets fuldstændige Almanak for Aaret 1901 i et Skrift, som agtedes udgivet under Titel af „*Arbejdernes Almanak*“, paa følgende Vilkaar:

»1. Til Erstatning for det Tab, der paaføres Universitetet ved Udgivelsen af bemeldte Almanak, betales 12 $\frac{1}{2}$ Øre pr. Exemplar til Universitetskvæsturen, der udleverer de trykte Exemplarer, efter at de ere blevne forsynede med Universitetets Stempel. Ved Partiindløsning af i det mindste 50 Exemplarer erholdes en Rabat af 20 pCt.;

2. Paa Skriftets Titelblad, ikke blot paa Omslaget, skal være anført Almanakkens Navn og forneden Almanakudgiverens og Trykkeriets Navne;

3. Særskilt Salg af den kalenderiske Del af ovennævnte Skrift er ikke tilladt;

4. Inden Stemplingen finder Sted, bliver et fuldstændigt Exemplar af Skriftet hvert Aar at afgive til Almanakkomiteen;

5. Alle Exemplarer blive direkte fra vedkommende Trykkeri at afgive til Universitetskvæsturen, med Trykkeriets Attest om Oplagets Størrelse;
6. Alle Omkostninger afholdes af Udgifveren;
7. De Exemplarer, som ikke benyttes, kunne i uskadt Stand tilbageleveres Universitetskvæsturen inden 31te December 1901, og vil den erlagte Afgift for disse Exemplarer da blive tilbagebetalt;
8. Restoplaget kan erholdes udleveret efter den 1ste April 1902;
9. Naar der er erlagt Afgift af 25000 Exemplarer, ville de næste 5000 Exemplarer blive udleverede uden Afgift, og naar Oplaget forøges ud over 30000 Exemplarer, vil der blive udleveret 1000 Exemplarer uden Afgift, hver Gang, der er betalt for 5000 Exemplarer. Benyttes den her indrømmede Rabat, bortfalder den under Post 7 anførte Ret til ved Aarets Udgang at faa Afgiften tilbagebetalt for usolgte Exemplarer«.

Tilladelse til Udgivelsen af samme Almanak for Aaret 1902 blev givet ved Ministeriets Skrivelse af 3die Juli 1901, dog saaledes at der ikke maatte optages Annoncer i Texten.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 30te Maj 1901 bifaldt Ministeriet efter Almanakkomiteens og Konsistoriums Indstillinger, at det for Aaret 1902 og indtil videre tillodes Forlagsboghandler N. C. Rom som hidtil at udgive „*Den nye Almanak*“ i den samme Form, hvori den var udkommet siden 1888, nemlig i tre Størrelser til 50 Øre, 75 Øre og 1 Kr., forøget med en fjerde Størrelse til 60 Øre med 48 Sider udvalgt Indhold af nyttigt Stof, særligt beregnet til Gavn for Husmandsstanden, saaledes at der saavel paa Omslaget som Titelbladet til denne nye fjerde Størrelse indskødes Ordet »Husmands«, nærmere saaledes, at Titelen blev „*Den nye Husmands-Almanak*“, paa lignende Vilkaar som foran for Arbejdernes Almanak Nr. 1—8, altsaa mod en Afgift af 12½ Øre pr. Exemplar.

— Efter Almanakkomiteens Indstillinger meddelte Konsistorium Tilladelse til Optagelse af Dagfortegnelser i følgende Kalendere, nemlig: ved Skrivelse af 8de November 1900 i en af det Miloske Bogtrykkeri i Odense udgivet Kalender for de dér værende Forstandere for de biskoppelige Methodistmenigheder, for Aaret 1901; ved Skrivelse af 13de December 1900 i en af Impressario C. F. Hansen udgivet „*Kunstner Kalenderen*“ for 1901; ved Skrivelse af 24de December 1900 i en af Gotfred Pedersen i Frederikshavn udgivet „*Bibel-Kalender*“ for 1901; ved Skrivelse af 28de August 1901 i en af »Reklame-Bureauet« i Kjøbenhavn udgivet „*Reklame-Bureauets Kontorkalender*“, for 1902 og indtil videre, og ved Skrivelse af 28de August 1901 i 2 af Forlagsboghandler Jul. Strandberg udgivne Skrifter under Titlerne „*Lommekalenderen Frem*“ og „*Portemonnæ-Almanak*“, begge for 1902 og indtil videre.

— I Henhold til Almanakkomiteens Indstilling af 12te Februar 1901 bifaldt Konsistorium under 14de s. M., at Artiklen »Om Nyfødtes Øjenbetændelse“ blev at gjenoptage i Universitetets Almanak for Aaret 1902 med 1½ Side, og at der indrømmedes det kgl. danske Landhusholdnings-selskab 6½ Side i Almanakken for samme Aar med Tilladelse for Selskabet til i dets Artikel at optage smaa Illustrationer til Texten saaledes, at det

selv bar de med de fornødne Træsbits Tilvejebringelse og Galvanisering forbundne Udgifter.

II. Byggeforanstaltninger ved Universitetet og Kommunitetet.

Paa Finansloven for 1901—1902 blev paa Universitetets Udgiftspost 9. a. 2., Hovedstandsættelser, bevilget: til Indlægning af et Varmtvands-Varmeapparat i den botaniske Haves Museumsbygning 8975 Kr., til Anbringelse af en Brandallarm i samme Bygning 1450 Kr. og til Anbringelse af tættere Hegn af Havens Jernstakit 3200 Kr., jfr. foran S. 734; til Anbringelse af et Varmeapparat i Universitetsbygningen til Opvarmning af Vestibulen og Korridorerne 11200 Kr.; til Levering og Opsætning af 3 store Reoler i Universitetsbibliotheket 975 Kr.; til Anbringelse af en ny Kogekjedel samt Forbedring af Ventilationsforholdene i den saakaldte Skeletteringskjælder i det zoologiske Museum 1860 Kr.; til Anskaffelse af en ny Elevator til Dissektionsbygningen i det forrige kirurgiske Akademis Bygning i Bredgade 1130 Kr.; til Omordning af Dampkjedelanlægget i den botaniske Have 2850 Kr.; til Fornyelse af Zinktagene samt Hovedstandsættelse af Lokalerne paa det astronomiske Observatorium 5275 Kr., jfr. Rigsdagstidende 1900—1901 Tillæg A. Sp. 1157—60.

— Paa Tillægsbevillingsloven for 1900—1901 blev paa Universitetets Udgiftspost 9. a. 2., Hovedstandsættelser, bevilget: til Indlægning af Vandledninger paa Kirkegaardene i Faxe 450 Kr.; til en Vandledning ved Egeslevmagle Kirke 940 Kr. og til Anlæggelse af en Assistentkirkegaard ved Kastrup 30050 Kr., jfr. Rigsdagstidende 1900—1901 Tillæg B. Sp. 1851—56 og 1975—76. Angaaende sidstnævnte Assistentkirkegaard vil blive givet nærmere Meddelelse i Univ. Aarb. f. 1901—1902.

— Paa Kommunitetets Udgiftspost 7. a. 2., Hovedstandsættelser, blev for Finansaaret 1901—1902 bevilget 4160 Kr. til Hovedstandsættelse af fjerde Opgang paa Regensen, den dér værende Trappegang, Loftet og Vægge m. m.

B. Enkelte Foranstaltninger.

I. Universitetsbygningens Forskjønnelse m. m.

Til Restaureringen af Dekorationen i Universitetets Forhal og Korridorer blev der, jfr. Univ. Aarb. f. 1898—99 S. 297 og f. 1900—1901 S. 627, bevilget et Beløb af 29500 Kr. paa Finansloven 1898—99. Under Arbejdets Udførelse viste det sig, at der til dets Fuldendelse vilde udkræves endnu omtrent et lignende Beløb og ved Behandlingen af Finanslovsforslaget for 1902—1903 er der derefter blevet stillet Forslag om en Bevilling paa Kommunitetets Budget. De om hele denne Sag førte Forhandlinger ville blive meddelte i en senere Aarbog.

— I Efteraaret 1901 er et til Beskyttelse af Dekorationen mod Fugtighed anbragt Varmeapparat til Opvarmning af Forsalen indlagt og taget i Brug, jfr. foran under Byggeforanstaltninger.